

Największe atrakcje ziemi Świętego Krzyża

LOT Partnerstwo Ziemi Świętego Krzyża

Wstęp

Ziemia Świętego Krzyża to kolebka historii, kultury i turystyki w Województwie Świętokrzyskim. Na jej terenie znajduje się najstarsze sanktuarium relikwii drzewa krzyża świętego – Święty Krzyż, który stanowi ważny element tożsamości kulturowej i narodowej Regionu. Poza wymiarem religijnym region posiada również unikatowe miejsca przyrodnicze objęte ochroną w postaci Świętokrzyskiego Parku Narodowego, Parków Krajobrazowych, Rezerwatów czy pomników przyrody. Tu przebiegają dziesiątki kilometrów szlaków pieszych i rowerowych, przez co teren stanowi ważny punkt turystyczny województwa świętokrzyskiego, przyciągając rzesze turystów nie tylko z całej Polski ale i świata. To w tym miejscu – w centrum najstarszych Gór starego kontynentu istniało w czasach rzymskich największe centrum produkcji żelaza w Europie.

Zapraszamy do ciągłego odkrywania Ziemi Świętego Krzyża – magicznego miejsca, gdzie dziedzictwo przyrodnicze wzajemnie przenikania się z dziedzictwem kulturowym regionu świętokrzyskiego.

Położenie

Ziemia Świętego Krzyża położona jest w centralnej części kraju i województwa świętokrzyskiego. Jej położenie pomiędzy Warszawą, Łodzią, Katowicami, Krakowem, Lublinem i Rzeszowem stwarza doskonałe miejsce na kilkudniowe wycieczki do najstarszych w Europie gór – Świętokrzyskich. Położenie regionu wokół największego z pasm tych gór – Łysogór wraz z największymi wzniesieniami Gór Świętokrzyskich- Łysicą 612 m.n.p.m i Łysą Górą (Świętym Krzyżem – 595 m.n.p.m)., dobry dojazd, doskonała baza noclegowa i gastronomiczna, liczne atrakcje turystyczne stwarzają idealne warunki do ciekawego i aktywnego odpoczynku na łonie natury.

Serce regionu Perły regionu

Święty Krzyż – serce regionu

Sanktuarium Relikwii Drzewa Krzyża Świętego to najstarsze polskie sanktuarium. To magiczne miejsce do którego przez wieki podążali polscy królowie i garnął się lud Polski. Magnesem była i jest w dalszym ciągu relikwia drzewa chrystusowego. Do dziś nie jest do końca pewne kto i kiedy ufundował Opactwo Benedyktynskie na łąsycu i skąd przybyła Relikwia. Wśród wielu opowieści, faktów i legend, pojawiają się różne hipotezy. Według jednej fundatorką była Dąbrówka, według kolejnej Bolesław Chrobry. Najprawdopodobniej jednak obiekt powstał na początku XII w za sprawą Bolesława Krzywoustego. Klasztor był wielokrotnie niszczone i płądrowany a gromadzone zabytki duchowe i materialne Benedyktynów grabione i niszczone. Ostatecznie klasztor został skasowany w 1819 roku. Były to najtrudniejsze lata dla tak szacownego miejsca. Urządzone w części klasztoru więzienie, a w okresie II wojny światowej obóz zagłady były poniżeniem dla wielowiekowego Opactwa. Jednym z relikwów tych czasów jest cmentarz jeńców radzieckich pochowanych na największej śródleśnej polanie Świętego Krzyża – Bielniku.

To święte miejsce jest świadkiem tysiącletniej historii Państwa Polskiego, jego wznoszeń i upadków. W swojej historii skrywa wiele tajemnic i tragicznych wydarzeń.

Od 1936 roku gospodarzami obiektu jest Zakon Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Z ich inicjatywy Kościół Św. Krzyża w 2013 roku uzyskał status Bazyliki Mniejszej, a w 2014 roku została odbudowana wieża kościelna, zniszczona podczas działań wojennych w 1914 roku. Wieża jest udostępniona dla turystów i stanowi zapierający dech w piersiach punkt widokowy. Gospodarze prowadzą również od 1977 roku wystawę. W dwóch salach pokazana jest najstarsza historia tego miejsca i ukazane są czasy poniżenia i zniszczeń, które dotknęły klasztor świętokrzyski. Trzecia sala poświęcona jest obecnym gospodarzom, historii założenia Zgromadzenia i misjom prowadzonym przez zakonników. Można tu odnaleźć wiele ciekawych eksponatów przywiezionych z różnych części świata.

www.swietokrzysz.pl

Świętokrzyski Park Narodowy

Ziemia Świętego Krzyża to miejsce o szczególnych walorach przyrodniczych, skupione wokół Świętokrzyskiego Parku Narodowego i kilku Parków Krajobrazowych.

Świętokrzyski Park Narodowy zajmuje centralną część Ziemi Świętego Krzyża. Początków jego utworzenia należy szukać pod koniec XIX wieku. W 1920 roku utworzono pierwszy w Górach Świętokrzyskich rezerwat – Góra Chełmowa. Dwa lata później powołano dwa kolejne rezerваты – Święty Krzyż i Łysica. Ostatecznie rezerваты te weszły w skład powołanego w 1950 roku (drugiego w Polsce po Białowieskim) Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Obecnie Park obejmuje swym zasięgiem 7626 ha, a w jego skład wchodzi Łysogóra z największą Łysicą (612 m.n.p.m), część Pasma Klonowskiego, Dolina Dębniańska i Wilkowska, Góra Chełmowa, Las Serwicki i Skarpa Zapusty.

Park w swych granicach skupia tereny zachowane w stanie naturalnym o niezwykłych wartościach naukowych i szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i edukacyjnych.

Na terenie SPN znajduje się pięć obszarów ochrony ścisłej: Góra Chełmowa, Święty Krzyż, Łysica, Mokry Bór i Czarny Las

www.swietokrzyskipn.org.pl

Zamki i pałace

Zamek w Bodzentynie

Przy wjeździe do Bodzentyna od strony Kielc nie sposób nie dostrzec usytuowanych na wysokiej skarpie nad rzeką Psarką ruin zamku biskupów krakowskich. Gotycka warownia została wystawiona w XIV w. przez biskupa Floriana z Mokrsk, który zespolił ją z murami obronnymi miasta. Zamek wielokrotnie powiększany i przebudowywany osiągnął z czasem okazałe rozmiary, a także zmienił się jego styl z gotyckiego na renesansowy. W XVI w. kolejnych zmian w wyglądzie zamku dokonał biskup Franciszek Krasieński, zatrudniając do tego zadania włoskiego architekta Jana Balcera. Po rozbiorach Polski pałac przejęli zaborcy tworząc z niego spichlerz, a później do roku 1814 szpital wojskowy. W 1900 r. władze

carskie podjęły decyzję o rozbiórce „perelki Bodzentyna”. Zamek ocalał cudem, dzięki interwencji warszawskich działaczy broniących ojczyźtych pamiątek. Obecnie ruiny zamku to ulubiony punkt każdej wycieczki do Bodzentyna. Z zachowanych dokumentów można odczytać pierwotny plan zamku: kształt podkowy, trzy podpiwniczone, dwupiętrowe skrzydła otaczające dziedziniec zamknięty murem oporowym od strony nadrzecznego urwiska. Do dziś pozostał dobrze zachowany późnorenesansowy portal bramy wjazdowej. Całą bramę i kilka innych elementów z zamku można obejrzeć w Muzeum Narodowym w Kielcach.

Strumienie historii

Osada Średniowieczna

W dawnych chłynchach w Osadzie Średniowiecznej w Hucie Szklanej czekają rzemieślnicy - garncarz, cieśla, zielarka, kowal, tkaczka, gospodyni słowiańska, rymarz bartnik, którzy opowiedzą swe niezwykle historie i nauczą wykonywania swych zawodów. Dla spragnionych tajemnic i zagadek średniowiecza obiekt oferuje osadową grę terenową, podczas której można świetnie się bawić rozwiązując łamigłówki i szukając kolejnych wskazówek prowadzących do celu – odnalezienia skarbu. Tu spotkać można postacią rodem z legend biorąc udział w grach i zabawach edukacyjno-integracyjnych „Kraina Legend Świętokrzyskich” przybliżających legendy świętokrzyskie i dziedzictwo kulturowe.

Oferta Osady obejmuje Karczmę Świętokrzyską - Izbę Dobrego Smaku symbolizującej kulturę ludową – świętokrzyski folklor w najlepszym wydaniu, smakowitą kuchnię regionalną, gościnność i niepowtarzalny temperament „świętokrzyskich górali”, średniowieczne tradycje, magię Gór i legend świętokrzyskich oraz moc relikwii Krzyża Świętego.

www.osadasredniowieczna.eu

Centrum Kulturowo – Archeologiczne w Nowej Słupi

CK-A to rekonstrukcja osady z pierwszych wieków naszej ery. Miejsce powstania ośrodka o charakterze edukacyjnym i badawczym nie jest przypadkowe, bowiem to właśnie w tej części Gór Świętokrzyskich, na przełomie starej i nowej ery istniało największe

centrum metalurgii żelaza w barbarzyńskiej części Europy. Odkrycia archeologiczne doprowadziły do powstania ośrodka, będącego zapleczem dla tematycznych spotkań z różnymi aspektami rzemiosła, życia codziennego i duchowego społeczności zamieszkujących nasze ziemie dwa tysiące lat temu. To jedyne w Polsce, a przypuszczalnie również w Europie miejsce, gdzie prezentowana jest problematyka starożytnej metalurgii żelaza, w dodatku w tak szerokim kontekście kulturowym.

Wioska jest wierną rekonstrukcją budownictwa mieszkalnego i gospodarczego kultury przeworskiej, jak również obiektów militarnych wznoszonych na pograniczu imperium rzymskiego.

W ofercie CK-A można znaleźć:

- Prezentacje antycznych rzemiosł ze szczególnym uwzględnieniem starożytnego hutnictwa świętokrzyskiego
- Warsztaty archeologiczne dla dzieci i młodzieży szkolnej
- Questing – gra terenowa „Odkryj tajemnicę starożytnych hutników”

Jedną z form działalności CK-A są Dymarki Świętokrzyskie organizowane w trzeci weekend sierpnia.

Gminny Ośrodek Kultury
w Nowej Słupi z/s w Rudkach
ul. Staszica 8, 26-006 Nowa Słupia
e-mail: gok@dymarki.pl
tel.: 41 3177 604, 507 803 986
www.dymarki.pl

W poszukiwaniu ukojenia

Kościół pw. Św. Józefa Oblubieńca w Bielinach

W Bielinach obiektem wartym odwiedzenia jest XVII-wieczny kościół barokowy, w którym prawdopodobnie pochowano Jana Chryzostoma Paska. W kościele pw. Świętego Józefa Oblubieńca Matki Bożej, odrestaurowanym, zbudowanym w 1637 r. w kształcie krzyża, zasklepionym, krytym blachą, w wielkim ołtarzu oglądać można obraz Świętej Rodziny szkoły flamandzkiej. Fundatorem kościoła był biskup krakowski Jakub Zadzik. Jak podaje legenda obecna świątynia powstała na miejscu drewnianego kościoła, wybudowanego za skradzione pieniądze przez słynnego w Górach Świętokrzyskich Zbója Kaka.

Kościół Wniebowzięcia NMP i św. Stanisława Biskupa w Bodzentynie

Kościół Parafialny wybudowany został w latach 1440 – 1452. Jego fundatorem był kardynał Zbigniew Oleśnicki. Mimo wielokrotnych remontów, powodem których najczęściej były pożary, zachował gotycki charakter. Ma kształt trójnawowej bazyliki nakrytej późnorenesansowym sklepieniem kolebkowym z lunetami w nawie środkowej i krzyżowo – kolebkowymi sklepieniami w nawach bocznych. Wnętrze kościoła ma bardzo bogaty wystrój i posiada wiele cennych elementów. Wchodząc do kościoła bocznym wejściem nie sposób nie zauważyć pięknej tablicy erekcyjnej z 1452 r., przedstawiającej kardynała Oleśnickiego ofiarującego Matce Bożej miniaturkę bodzentyńskiej bazyliki. W kruchcie bocznej stoi kamienna, późnogotycka chrzcielnicę z 1492r. – fundacji Kazimierza Jagiellończyka. W nawie głównej znajduje się renesansowy ołtarz przedstawiający scenę Ukrzyżowania – dzieło Petrusa Venetusa. Namalowany w 1546 r. na polecenie Zygmunta Starego, początkowo zdobił katedrę na Wawelu, później przeniesiony do Bodzentyna. Największy skarb świątyni stanowi gotycki Tryptyk bodzentyński. Wspaniałe dzieło zostało wykonane w 1508 roku przez warsztat Marcina Czarnego – zięcia i ucznia Wita Stwosza.

Ufundowany został przez Jana Konarskiego – biskupa krakowskiego.

Kościół p.w. Św. Ducha w Bodzentynie

Historia świątyni sięga 1475 roku. Najpierw był to drewniany kościół przyszpitalny. Murowany w jego miejscu wzniesiono w pierwszej połowie XVII wieku, ołtarz główny, zgodnie z wezwaniem kościoła, przedstawiał zesłanie Ducha Świętego. Z zachowanych przekazów dowiadujemy się m.in., że w jednym z bocznych ołtarzy była kopia częstochowskiego cudownego Obrazu z 1603r. Kościółek spłonął dwukrotnie - pierwszy raz w 1619 r., a drugi w olbrzymim pożarze Bodzentyna w 1917 r. Od tego czasu ruiny kościółka stały i niszczały wraz z upływem lat. Dopiero dzięki staraniom księdza Proboszcza Leszka Sikorskiego, hojności parafian oraz dofinansowaniu z budżetu Gminy i środków unijnych możliwa była, po prawie stu latach, odbudowa i rekonstrukcja zażytkowego kościółka. Od 2010 r. kościół Św. Ducha znów służy parafianom.

Kościół pw. Św. Idziego w Tarczku

Kilka kilometrów na południe od Bodzentyna rozłożona jest malownicza miejscowość Tarczek. Należy on wraz z sąsiadującą Świętomarzą do najstarszych osad na Ziemi Świętego Krzyża. O rodowodzie tych miejscowości świadczy min. romański kościół pw.

Św. Idziego, datowany na 1067 rok. Jest to jedna z najstarszych budowli sakralnych w Polsce. Tradycja podaje, że konsekracji świątyni dokonał św. Stanisław – biskup krakowski. Do dziś zachował się pierwotny układ i kształt świątyni wykonanej z ciosanego kamienia. Wnętrza kościoła zachowały się również w niemal niezmienionej formie, a jednym z największych zabytków jest średniowieczny Tryptyk. Główna jego część przedstawia scenę koronowania Matki Bożej. Podobnie jak w przypadku większości XI wiecznych romańskich świątyń patronem jest święty Idzi, co wiąże się z panującym wówczas kultem tego świętego.

Kościół Wniebowzięcia N.M.P we Wzdole Rządowym

Przy drodze Bodzentyń-Skarżysko położony jest Wzdół Rządowy. Jest to największa miejscowość gminy Bodzentyń. Na szczególną uwagę zasługuje Kościół Parafialny pod wezwaniem Wniebowzięcia N M P z 1687 r. Barokowa, murowana i orientowana świątynia wyróżnia się wielkością. W ołtarzu głównym znajduje się bardzo ciekawy obraz Wniebowzięcia NMP, namalowany w 1696 roku. Wewnątrz kościoła umiejscowiona jest późnorenesansowa chrzcielnica z niepolskim herbem, a także rokokowa figura pochodząca z 1768r. przedstawiająca Świętego Jana Nepomucena.

Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela

Do dziś trudno jednoznacznie odpowiedzieć kto i kiedy był fundatorem tej cudownej świątyni położonej kilka kilometrów na południowy wschód od Nowej Słupi. Położony na skalistym wzgórzu wśród malowniczych wąwozów lessowych kościół pw. Jana Chrzciciela wyróżnia się zdecydowanie od innych tego typu budowli. Obecne prezbiterium wzniesione z polnego kamienia stanowi romańska rotunda z dostawioną od wschodu półkolistą absydą, w której znajduje się rozeta z czworolistnym przeźroczeniem. Według Jana Długosza, fundatorem kościoła był Nawój herbu Topór. W 1627 roku dobudowano barokową nawę od zachodu, a od północy - zakrystię.

Wśród właścicieli kościoła wymienia się również Łysogórskich Benedyktynów. Bardziej śmiało hipotezy łączą wystawienie kościoła z ich przybyciem w Góry Świętokrzyskie, a świątynię Grzegorzowicką uznają jako pierwsze baptysterium misyjne o czy świadczy również wezwanie kościoła. Obok Kościoła przechodzi niebieski szlak z Łysej Góry do Pętkowic.

Kościół pw. Św. Wawrzyńca w Nowej Słupi

Świątynia została erygowana przez biskupa Andrzeja Trzebnickiego w 1678 roku. Powiększona o nawy boczne po II wojnie światowej. Do wnętrza prowadzi wczesnobarokowy portal z godłem benedyktynów. Nad nim barokowe posągi św. Wawrzyńca a wyżej św. św. Benedykta i Scholastyki. Wewnątrz zwraca uwagę ołtarz główny, wykonany z czarnego marmuru z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem i św. Anny Samotrzeć pochodzący z XVII w. Obraz ten pokrywa metalowa sukienka.

Na Placu przykościelnym wejście stanowi kuta żabytkowa późnorennesansowa brama przeniesiona po kasacie Opactwa ze Świętego Krzyża. Obok znajduje się figura św. Floriana z 1929 roku, a przy dzwonnicy pomnik poświęcony powstańcom styczniowym poległym w bitwie pod Skalką.

Jak utrzymuje tradycja w budynku plebanii zatrzymali się w czasie swych podróży m.in. St. Staszic,

Julian Ursyn Niemcewicz czy prowadzący badania modrzewi na Górze Chełmowej Marian Raciborski. Po prawej stronie placu przykościelnego znajduje się zagadkowa rzeźba przedstawiająca kobietę w koronie. Wykonana z białego piaskowca często nazywana jest „żoną Emeryka”.

Kościół w Dębnie – wzgórze św. Cecylii

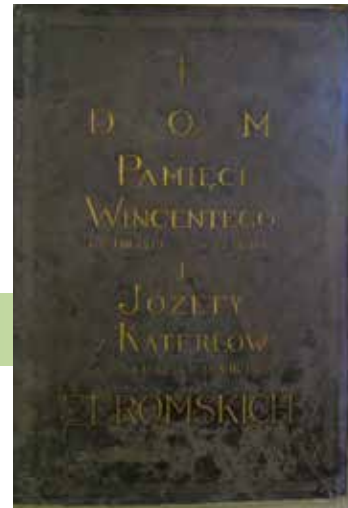
Dębno należy do najstarszych osiedli w Łysogórach. W średniowieczu Dębno było własnością rodziny Oleśnickich. Już przed 1260 rokiem znajdował się w Dębnie gród drewniany, wokół którego znajdowało się grodzisko dla rycerzy i poddanych. Dziś na miejscu grodziska jest wzgórze nazywane Wzgórzem Św. Cecylii. Znalezione tam grotty, strzały i ceramikę z okresu średniowiecza. Jak podaje Legenda o Adelaïdzie z Dębna – dzielnej dziewczynie, dzięki której powróciła na ziemię świętego krzyża relikwia skradziona przez Litwinów – działo się to w 1370 roku. Na miejscu obecnej świątyni pw. Św. Mikołaja stało kilka drewnianych które spłonęły w różnym czasie. Jak podaje Jan Długosz parafia Dębnińska posiada bardzo starą metrykę.

Kościół Św. Jacka w Leszczynach

Świątynia została ufundowana w 1610 roku przez biskupa krakowskiego P. Tylickiego. Kościół został konsekrowany osiemnaście lat później. Po pożarze w 1896 roku, świątynię odbudowano i ponownie poświęcono. Jest to obiekt sakralny o założeniu trójnawowym, orientowany. Od zachodu przylega do fasady świątyni wysoka wieża zwieńczona hełmem. Wnętrze pod względem artystycznym jest średnio bogate. W kruchcie znajduje się płyta poświęcona rodzicom Stefana Żeromskiego: Józefiny z Katerlów Żeromskiej zm. 1879 r. i Wincentego Żeromskiego zm. 1883 r. Na pobliskim cmentarzu parafialnym znajduje się nagrobek Salomei z Sagtyńskich Skłodowskiej – babki naszej słynnej noblistki Marii Curie – Skłodowskiej.

Kościół p.w. Chrystusa Króla w Krajnie

Wzniesiony na miejscu wcześniejszej XIX w. kaplicy w latach 1926 – 1934. Został erygowany w 1934 roku. Obiekt sakralny w stylu neogotyckim. Budowla jednonawowa z zorientowanym prezbiterium i ciekawym wyposażeniem wnętrza. W centrum prezbite-

rium w ołtarzu głównym znajduje się dębowa figura Chrystusa Króla – patrona parafii. Dawniej zamiast figury prezbiterium zdobił zabytkowy ołtarz Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej, pochodzący ze starej kaplicy. Na ścianach możemy podziwiać dwa odrestaurowane zabytkowe obrazy. Jeden z nich przedstawia św. Andrzeja Apostoła – dawniej stanowił zasuwę ołtarza Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej; drugi – to Chrzest Jezusa w Jordanie. Z miejscowego drewna lipowego powstała Droga Krzyżowa, składająca się nie z czternastu a, z piętnastu stacji. Ostatnią stacją - Zmartwychwstanie Pana Jezusa – ufundował bp Mieczysław Jaworski.

Kościół p.w. Przemienia Pańskiego w Masłowie

Pierwsza wzmianka o Masłowskiej świątyni zachowała się na tablicy nagrobnej z drugiej połowy XVII w, zlokalizowanej przy kościele p.w. Przemienienia Pańskiego. To potwierdza, że w tym miejscu znajdowała się kaplica cmentarna pw. Św. Mikołaja. W 1876 roku została przebudowana. Projektantem był Franciszek Kowalski, znany kielecki architekt.

W 1918 roku została erygowana parafia pw. Przemienia Pańskiego. Ze względu, że kaplica nie mieściła wszystkich wiernych, w latach 1927-1937 postanowiono wybudować nowy kościół. Projektantem był Karol Sas – Zubrzycki z Lwowa. Kościół został wzniesiony w stylu eklektycznym łączącym w sobie wątki gotyckie i romańskie. Wewnątrz znajduje się ołtarz pw. Św. Mikołaja przeniesiony ze starego kościoła.

Kaplica Najświętszej Marii Panny Matki Kościoła w Dąbrowie Kaplica ostała wzniesiona w połowie XIX w. z inicjatywy księdza kanonika Józefa Ćwiklińskiego. Fundowała ją miejscowa ludność. Jest to budowla jednonawowa o konstrukcji zrębowej z sześcioboczną wieżyczką z sygnaturką. Skromny wystrój wnętrza. W ołtarzu obraz św. Józefa.

Kaplica Św. Józefa w Woli Kopcowej

Kapliczka pod wezwaniem św. Józefa Robotnika została wybudowana w XIX w. Fundatorem był kielecki kanonik Józef Ćwikliński. Kaplica jest jednonawowa, drewniana o konstrukcji zrębowej. Wieżyczka z sygnaturką jest osmioboczna i zwieńczona cebulastym, blaszanym hełmem.

W rytmie tradycji

Dymarki Świętokrzyskie

Dymarki Świętokrzyskie to największa i najbardziej znana impreza plenerowa na Ziemi Świętego Krzyża. Początki festynu archeologicznego sięgają 1967 roku i związane są z eksperymentalnym pokazem wytopu żelaza metodą stosowaną przez ludność zamieszkującą region Łysogór 2000 lat temu. Na przełomie starej i nowej ery tereny Gór Świętokrzyskich były miejscem funkcjonowania największego centrum hutniczego tej części Europy. Dymarki związane są z prezentacją starożytnego hutnictwa świętokrzyskiego wraz z odtworzeniem i prezentacją życia codziennego dawnych mieszkańców tej Ziemi. Aby turysta mógł bardziej świadomie odnaleźć się w tej swoistej wędrówce w czasie, dodatkową atrakcją stanowią prezentacje życia codziennego rzymian i legacji rzymskiej jako próby porównania dwóch różnych cywilizacji starożytnego świata.

Od 2011 roku Dymarki Świętokrzyskie odbywają się na terenie Centrum Kulturowo – Archeologicznego, które w części stanowi rekonstrukcja osady z pierwszych wieków naszej ery.

Gminny Ośrodek Kultury
w Nowej Słupi z/s w Rudkach
ul. Staszica 8, 26-006 Nowa Słupia
tel.: 41 31 77 604, e-mail: gok@dymarki.pl
www.dymarki.pl

Święto Truskawki

Mieszkańcy Gminy Bieliny – truskawkowego zagłębia regionu świętokrzyskiego – zapraszają w każdą pierwszą niedzielę czerwca na święto tego smakowitego plonu i tradycyjny festyn rodzinny „Dzień Świętokrzyskiej Truskawki”. Dzień Truskawki to możliwość zasmakowania tego owocu, zabawa przy różnych stylach muzyki, spotkanie z tradycją. Święto Truskawki organizowane jest od blisko 20 lat i z roku na rok zyskuje coraz więcej zwolenników. Podczas imprezy rozgrywane są Mistrzostwa Świata w szypułkowaniu. Dotychczas brali w nich udział przedstawiciele ponad 20 krajów z sześciu kontynen-

tów. Święto Truskawki to także wspaniała okazja do zaprezentowania swojego dorobku artystycznego przez rodzime zespoły folklorystyczne. Podczas święta rozstrzygany jest także konkurs kulinarny „Świętokrzyskie Deser EXPO” na najlepszą potrawę przyrządzoną z owoców uprawianych na terenie naszego województwa. W roku 2009 roku truskawka bielińska została wpisana na listę produktów tradycyjnych. Imprezie towarzyszą występy artystów, liczne atrakcje dla dzieci i dorosłych, kiermasze twórców ludowych, prezentacje firm związanych z produkcją i przetwórstwem truskawek.

Urząd Gminy Bieliny
ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny
tel.: 041 302 50 94, fax. 041 302 61 07
e-mail: bieliny@bieliny.pl

Świętokrzyskie Święto Zalewajki

Konkurs na najlepszą zalewajkę, przegląd zespołów folklorystycznych, liczne konkursy z nagrodami, stoiska z wyrobami regionalnymi oraz prezentacje średniowiecznych zawodów - to niektóre z atrakcji imprezy plenerowej, która przyciąga do gminy Bieliny tysiące turystów i mieszkańców naszego regionu. Prócz królowej świętokrzyskich zup goście przybywający do Osady Średniowiecznej, gdzie odbywa się impreza, mają okazję „zasmakować” również nieco ludowych nut i brzmień z przytupem. Na scenie występują zespoły ludowe z całego regionu świętokrzyskiego prezentując swoją bogatą twórczość.

Centrum Tradycji, Turystyki
i Kultury Gór Świętokrzyskich
ul. Partyzantów 3, 26-004 Bieliny
tel. 41 26 08 151
www.osadasredniowieczna.eu

Dni Bodzentyńna

Dni Bodzentyńna to impreza kulturalna, która na stałe wpisała się do kanonu bodzentyńskich uroczystości. Na początku miała ona charakter lokalny, szybko jednak zyskując rangę imprezy o zasięgu wojewódzkim, a w chwili obecnej już międzynarodowym. I Dni Bodzentyńna odbyły się 7 i 8 lipca 1973r. i odbywają się każdego roku w pierwszy weekend lipca.

Miejsko Gminne Centrum Kultury w Bodzentyń
Punkt Informacji Turystycznej w Bodzentyń
Rynek Górny 11
kultura@bodzentyń.pl

Świętokrzyski Festiwal Kultury Ludowej

Świętokrzyski Festiwal Kultury Ludowej to impreza plenerowa, której celem jest kultywowanie tradycji ludowych Ziemi Świętego Krzyża, to okazja dla zespołów i solistów do pokazania swojego dorobku artystycznego i prezentacji folkloru świętokrzyskiego. Dla turystów odwiedzających Góry Świętokrzyskie to szansa do zapoznania się z dźwiękowymi jak również z kulinarnymi tradycjami regionu świętokrzyskiego. Podczas Festiwalu na scenie prezentują się najlepsi soliści, zespoły śpiewacze i zespoły pieśni i tańca kultywujące ludowe tradycje wsi świętokrzyskiej.

Gminny Ośrodek Kultury
w Nowej Słupi z/s w Rudkach
ul. Staszica 8, 26-006 Nowa Słupia
tel. (41) 3177 604, e-mail: gok@dymarki.pl
www.dymarki.pl

Festiwal Zupy Rybnej

Od 2013 r. gmina Bodzentyń jest współorganizatorem Festiwalu Zupy Rybnej pn. „Złota Rybka”, który odbywa się nad zalewem w Wilkowie. Atrakcją Festiwalu jest jarmark potraw regionalnych oraz degustacja zupy rybnej przygotowanej przez drużyny biorące udział w konkursie. Imprezie towarzyszy dobra muzyka, konkursy, zabawy.

Miejsko Gminne Centrum Kultury w Bodzentyń
Punkt Informacji Turystycznej w Bodzentyń
Rynek Górny 11
kultura@bodzentyń.pl

Świętokrzyski Przegląd Wiejskich Kabaretów Amatorskich „Bodzentyńskie Targowisko”

Od dwóch lat jesienią w Miejsko Gminnym Centrum Kultury i Turystyki odbywa się Festiwal Amatorskich Kabaretów Wiejskich, który przyciąga szeroką rzeszę widzów spragnionych dobrego humoru. Biorą w nim udział zespoły kabaretowe z gminy oraz województwa.

Miejsko Gminne Centrum Kultury w Bodzentyń
Punkt Informacji Turystycznej w Bodzentyń
Rynek Górny 11
kultura@bodzentyń.pl

Imieniny Stefana w Ciekotach

To cykliczna impreza organizowana w Dworku Stefana Żeromskiego w Ciekotach dla uczczenia imienia pisarza. Podczas wydarzenia gości muzyka, śpiew, taniec i świętokrzyskie przysmaki.

Organizator: Centrum Edukacyjne „Szklany Dom” w Ciekotach

Biesiada Masłowska

Całodniowy festyn rodzinny organizowany na terenie „Żeromszczyzny” w Ciekotach. Na scenie występują zespoły i soliści z terenu gminy Masłów oraz zaproszeni artyści. Podczas imprezy odbywają się także konkursy, kiermasze i wystawy. Przygotowane są stoiska z potrawami regionalnymi. Organizatorzy dostarczają także wiele atrakcji dla najmłodszych widzów. Imprezę kończy dyskoteka trwająca do późnych godzin nocnych.

Organizator: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Masłowie

Ogólnopolski Splyw Kajakowy „Przełom Lubrzanki”

Impreza cykliczna, której celem jest promocja szlaku kajakowego rzeki Lubrzanki i jej okolic, przedstawienie uroków kajakarstwa turystycznego dla społeczności lokalnej oraz propagowanie turystyki i sportu kajakowego.

Organizator: Centrum Edukacyjne „Szklany Dom” w Ciekotach

Regionalny Przegląd Pieśni Pasyjnej i Pokutnej na Świętym Krzyżu

Przeгляд odbywa się w trakcie wielkiego postu i cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród wykonawców, których z każdym rokiem przybywa. Celem jego jest popularyzacja pieśni pasyjnej i pokutnej, odkrywanie wartości chrześcijańskich przez śpiew oraz odkrywanie tajemnicy wiary katolickiej - Męki Śmierci i Zmartwychwstania Pańskiego.

Jarmark Świętokrzyski

Jarmark Świętokrzyski jest cykliczną imprezą organizowaną od roku 2006 na Świętym Krzyżu. Po raz pierwszy Jarmark odbył się w ramach Obchodów Świętokrzyskiego Milenium 2006. Od tego roku samorządy: Powiat Kielecki, Gmina Bieliny, Gmina Nowa Słupia, Miasto Kielce, Urząd Marszałkowski oraz Klasztor Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, a także Świętokrzyski Park Narodowy podejmują, co rok wspólne działania dla organizacji kolejnych edycji imprezy. Jarmark na stałe wpisał się do kalendarza. Wydarzenie przyciąga nie tylko mieszkańców województwa, ale również wielu turystów i pielgrzymów spoza naszego Regionu. Z roku na rok ma również większy, szerszy zasięg i bardziej atrakcyjną oprawę. Prezentuje niezwykły i niepowtarzalny dorobek kulturowy i historyczny, ale jednocześnie i przyrodniczy Gór Świętokrzy-

skich, Świętego Krzyża i Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Jest doskonałą okazją do promowania i otwarcia tego miejsca na pielgrzymów i turystów. Należy podkreślić, że Jarmark jest jedyną imprezą kulturalną o takim zasięgu i charakterze udostępniającą zasoby kulturowe, przyrodnicze i historyczne organizowaną na Świętym Krzyżu.

Organizator:
Gminny Ośrodek Kultury w Nowej Słupi z siedzibą w Rudkach
ul. Staszica 8, 26-006 Nowa Słupia
fax: 41 31 77 604, e-mail: gok@dymarki.pl

Świętokrzyski Rajd Pielgrzymkowy

Świętokrzyski Rajd Pielgrzymkowy jest największym jednodniowym rajdem pieszym w naszym kraju. Na kilkunastu wyznaczonych trasach o różnej długości wędruje do Świętokrzyskiego Sanktuarium kilka tysięcy pielgrzymów. Organizatorem tego największego zjazdu jest Świętokrzyski oddział PTTK w Kielcach, wraz z ponad 100 osobową grupą przewodników, społecznie angażujących się w przygotowanie, prowadzenie i obsługę wszystkich tras rajdu. Organizowany jest od 2000 roku.

Oddział Świętokrzyski PTTK w Kielcach
ul. H. Sienkiewicza 29, 25-007 Kielce
tel.: 41 344 77 43, e-mail: rajd@pttkkielce.pl
www.raid.pttkkielce.pl

Odpust na Świętym Krzyżu

Na początku września na Świętym Krzyżu odbywają się tygodniowe uroczystości odpustowe Podwyższenia Drzewa Krzyża Świętego. Każdego roku w tym okresie czasu pielgrzymują tu tysiące wiernych, aby oddać cześć Relikwiom Drzewa Krzyża Świętego, przechowywanym o tysiąca lat w Sanktuarium. Inicjatorem tygodniowego odpustu Podwyższenia Drzewa Krzyża Świętego i pielgrzymki osób konsekrowanych był w 2006 r. bp Andrzej Dzięga, ówczesny ordynariusz sandomierski.

www.swietykrzyz.pl

Ludowy Festyn Integuracyjny w Górnio

Impreza plenerowa o charakterze kulturalno - rekreacyjnym, organizowana w sierpniu z udziałem rodzimych artystów, jak i zaproszonych gości. Festyn kończy zabawa pod gwiazdami.

Gmina Górnio
Górnio 169 26 - 008 Górnio woj. świętokrzyskie
tel.: 41 30 23 018, fax: 41 30 23 009
e-mail: gmina@gorno.pl
www.gorno.pl

Rajd Szlakiem Powstańców Styczniowych

W Nowej Słupi organizowany od kilku lat Rajd Szlakiem Powstańców Styczniowych. Kilka tras Rajdu prowadzi po miejscach regionu związanych ze zrywem narodowym z 1863 roku. Celem wędrowania jest upamiętnienie, tych którzy walczyli za Naszą wolność i niepodległość. Lutowy termin Rajdu związany jest z rocznicą Bitwy Pod Skalką.

Gminny Ośrodek Kultury
w Nowej Słupi z/s w Rudkach
ul. Staszica 8, 26-006 Nowa Słupia
tel.: 41 31 77 604, e-mail: gok@dymarki.pl
www.dymarki.pl

Znane i nieznane

Kapliczka i źródelko św. Franciszka

U podnóża Łysicy stoi drewniana kapliczka, a obok niej otoczone płotkiem źródelko. Tradycja utrzymuje, że wydobywająca się z wnętrza ziemi woda posiada właściwości lecznicze w zaburzeniach wzroku. Stąd kaplicę i źródelko poświęcono św. Franciszkowi. Jedną z legend podaje, że źródelko zasilła swoimi łzami Agata oplakująca śmierć swojej starszej siostry Jadwigi. Zazdrość o przybyłego do zamku na Łysicy rycerza miała spowodować otrucie Agaty, w czym przeszkodziła Opatrzność. Pioruny bowiem rozbiły zamek, a w zgłiszczach zginęła podstępna Jadwiga. Ronione łzy Agaty zasilając źródelko spowodowały lecznicze działanie jego wody.

Muzeum Mineralów i Skamieniałości w Świętej Katarzynie

W Muzeum Mineralów i Skamieniałości zgromadzone jedną z największych w Polsce kolekcji okazów pochodzących nie tylko z Gór Świętokrzyskich, ale także całego świata. Przy muzeum działa szlifiernia krzemienia pasiastego.

W muzeum można zobaczyć między innymi różne odmiany kwarcu i skaleni, rudy metali, a także najrzadsze i najszlachetniejsze minerały - rubiny, szafiry czy szmaragdy, a także wielkie geody agatowe i ametystowe, kolekcję malachitów z Konga oraz unikatowe amonity i łodziki. Jedną z największych atrakcji muzeum jest wyjątkowy okaz kryształu górskiego z Arkansas, ważący 100 kilogramów. Warto też zobaczyć kolekcję krzemienia pasiastego z Gór Świętokrzyskich. Na miejscu jest sklep, w którym można kupić między innymi biżuterię z krzemienia pasiastego.

Muzeum jest czynne codziennie od godziny 9.00 do 19.00
www.swkatarzyna-muzeum.pl

Muzeum Przyrodnicze ŚPN

Muzeum znajduje się w zachodnim skrzydle kompleksu klasztornej na Świętym Krzyżu. W godzinowym programie zwiedzania zapoznamy się z historią terenów objętych dzisiaj ochroną poprzez Świętokrzyski Park Narodowy, dowiemy się jak wyglądało tu życie

na przestrzeni setek milionów lat, poznamy dokładnie geologię „starych” gór oraz elementy otaczającej nas przyrody nieożywionej jak również w kolejnych salach podpatrzmy życie wszystkich mieszkańców Parku.

Świętokrzyski Park Narodowy
ul. Suchedniowska 4, 26-010 Bodzentyn
tel.: 41 31 15 106, fax.: 41 31 15 106
e-mail: dyrekcja@swietokrzyskipn.org.pl

Muzeum Starożytnego Hutnictwa im. Mieczysława Radwana w Nowej Słupi

Muzeum jest ewenementem na skalę kraju. W małym pawilonie znajdują się oryginalne, pozostawione przez starożytnych hutników relikty ziemnych pieców hutniczych. Są one pozostałością istniejącego w czasach rzymskich na przedpolu Łysogór prężnego ośrodka hutniczego. Muzeum zostało utworzone w 1960 roku. Uzupełnienie naturalnej odkrywki archeologicznej obrazuje terytorialny zasięg hutnictwa świętokrzyskiego, wyjaśnia technologię i organizację wytopów oraz prezentuje wyroby żelazne, wykonane z uzyskanego w procesie produkcji metalu. Edukacyjny charakter Muzeum stanowi ponadto wystawa poświęcona historii badań nad starożytnym hutnictwem.

Muzeum Starożytnego Hutnictwa
im. M. Radwana w Nowej Słupi
ul. Świętokrzyska 59, 26-006 Nowa Słupia
tel.: 690 900 871, e-mail: nowaslupia@mtip.pl

Opatówka (Dom Opat) w Nowej Słupi

Na wzniesieniu przy ulicy Świętokrzyskiej w Nowej Słupi - głównego traktu królewskiego do Świętokrzyskiego Sanktuarium znajdują się pozostałości starego probostwa szpitalnego pod wezwaniem Św. Michała. Stanowią one relikw architekturę późnego baroku. Powstanie budynku związane jest ściśle z rozwojem Opactwa Benedyktynów na Św. Krzyżu. W XVI wieku Opat Michał Maliszewski uposażył szpital i kościół Św. Michała, przeznaczając fundusze na dożywianie biednych i bezdomnych. W XVIII wieku opat Karski, w miejsce zniszczonej drewnianej zabudowy rozpoczął budowę nowego, murowanego kościoła i plebanii. Przebudowa ta zbiegła się z wielkim pożarem, który strawił barokowy kościół na Świętym Krzyżu. Budowę kościoła przerwano, pozostał natomiast budynek plebanii, w którym mieściła się zakrystia, magazyn i mieszkanie proboszcza. Przez wiele lat funkcjonował tu szpital, przytułek dla starców i szkoła przyklasztorna. Od 1807 szkoła stała się publiczną szkołą świecką a od 1815 roku podwydziałową, którą prowadzili łysogórcy benedyktyni.

Po kasacie opactwa świętokrzyskiego w 1819 roku Opatówka tak jak i pozostałe włości klasztorne przeszły na własność rządu. W budynku powstała ludowa szkoła elementarna, zwana rządową. Funkcjonowała ona do połowy XX wieku.

Wyremontowany budynek, w którym znajduje się Publiczna Biblioteka w Nowej Słupi, a swoją siedzibę ma powstała w 1978 roku Towarzystwo Przyjaciół

Nowej Słupi, stanowi wspaniały relikw działalności Łysogórczych Benedyktynów na terenie Ziemi Świętego Krzyża.

Świętokrzyski Pielgrzym w Nowej Słupi - Emeryk

U podnóża Łysej Góry, przy Drodze Królewskiej, stoi kamienna rzeźba owiana licznymi opowieściami i legendami. Przedstawia klęczącą postać ze złożonymi do modlitwy rękami. Przez jednych nazywana jest Emerykiem przez drugich Prokopem. Skąd wziął się Pielgrzym Świętokrzyski do dziś nie wiadomo. Jedną z legend opowiada o rycerzu, który przelał na polach walki wiele krwi. Swoje uczynki postanowił naprawić, wyznaczając sobie jako pokutę odwiedzić wszystkie najważniejszych sanktuariów. Koniec jego wędrówki stanowiąc miłą wizytą w świętokrzyskiej świątyni. Po licznych podróżach przybył do Nowej Słupi i chwalił się wszystkim mieszkańcom, że jest najbardziej świętym człowiekiem na Ziemi, a jak umrze jego dusza powędruje prosto do Raju. Drogę z rynku postanowił przebyć na klęcząco. Kiedy doszedł do granicy lasu, na Świętym Krzyżu zabili dzwony. Ów pychy i dumy rycerz stwierdził, że dzwony same biją na jego przybycie. Kiedy to powiedział opatrność boska zamieniła zuchwalca w kamień. Jak legenda głosi nie stoi on w miejscu lecz porusza się każdego roku o ziarno piasku. Kiedy dojdzie na sam szczyt nastąpi koniec jego pokuty a jednocześnie koniec świata.

Droga Królewska

Słynna droga wiodąca od Rynku w Nowej Słupi na szczyt Łęsa, jest najstarszym szlakiem, którym podróżowali Polscy królowie wraz z rzeszą pątników przybywających do Klasztoru Świętokrzyskiego. W ostatnich latach została odtworzona tu najstarsza droga krzyżowa, której początki sięgają końca XVI wieku. Stacje zostały wykonane przez miejscowego artystę rzeźbiarza. Przy drodze, tuż przy wejściu na teren Świętokrzyskiego Parku Narodowego napotyka się słynną figurę pielgrzyma świętokrzyskiego – wspinającego się od wieków do najstarszego

w kraju Sanktuarium. To tu na granicy dzisiejszego lasu rozegrała się jedna z bardziej znanych potyczek Powstania Styczniowego, która przeszła do historii jako Bitwa Pod Skalką.

Centrum Edukacyjne Szklany Dom – Dworek Stefana Żeromskiego

Jako ikona regionu świętokrzyskiego powstało w 2010 r. w Ciekotach i nawiązuje do wizji „szklanych domów” Żeromskiego. Centrum to sieciowy produkt turystyczny którego elementami składowymi są: - Drewniany dworek - stylizowany na

drobnoszlachecki dwór z drugiej poł. XIX w., w którym eksponowane są obiekty upamiętniające życie i twórczość pisarza.

- Szklany Dom - nowoczesne pomieszczenia służą prezentacjom sztuki współczesnej, organizacji konferencji oraz realizacji programów edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. - Amfiteatr letni z zadaszoną sceną, oświetleniem LED i widownią na kilkaset osób. Odbývają się tu plenerowe imprezy regionalne, festiwale. - Izba Dobrego Smaku - miejsce promocji potraw lokalnych. Turysty mogą tu przenocować w pokojach gościnnych na poddaszu oraz spróbować regionalnych przysmaków. - Hostel „Lubrzanka” - turystyczny obiekt noclegowy o formule hostelu i pola biwakowego na zboczu góry Dąbrówka. - Wypożyczalnia rowerów – zlokalizowana w Hostelu „Lubrzanka”.

Centrum Edukacyjne „Szklany Dom” w Ciekotach
Dworek Stefana Żeromskiego
Ciekoty 76, 26-001 Masłów
tel.: 41 311 21 28
e-mail: szklanydom@maslow.pl

Kirkut w Bodzentynie

Idąc ulicą Kielecką w stronę Świętej Katarzyny dojrzymy do Cmentarza żydowskiego (kirkutu) znajdującego się na zboczu Góry Miejskiej. Zachowało się tam 76 macew z białego piaskowca postawionych w latach 1870-1934. Większość płyt posiada czytelne inskrypcje hebrajskie oraz bogate zdobienia, na niektórych zachowały się ślady polichromii. Ciekawostką jest fakt, iż na cmentarzu pochowana jest matka Gustawa Herlinga-Grudzińskiego.

Krzyże Katyńskie w Hucie Szklanej

Stojące przy wejściu na teren Świętokrzyskiego Parku Narodowego trzy Krzyże oznaczone nazwami miejscowości Katynia, Charkowa i Miednoje, stanowią symbol narodu Polskiego - tragedii jaka rozegrała się w 1940 roku. Utrwalają pamięć o tych, którzy oddali życie za ojczyznę, broniąc naszej niepodległości.

Rekreacja i aktywny wypoczynek

Zalew w Cedzynie

Utworzony na rzece Lubrzance, posiada powierzchnię 65 ha. Wokół niego powstało kilka ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych, trzy hotele: „Gromada”, „Echo” i „Uroczysko” oraz kilka małych gastronomii. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Kielc, zalew spełnia funkcję rekreacyjną dla mieszkańców miasta i okolic. Na brzegach zbiornika jest wiele miejsc do uprawiania rekreacji – piaszczyste plaże w sąsiedztwie sosnowych lasów. Jest to doskonale miejsce dla amatorów żeglarstwa i wędkarstwa.

Zalew w Wilkowie

Wilków położony jest w samym sercu malowniczej Doliny Wilkowskiej. Roztacza się stąd piękny widok na najwyższy szczyt Gór Świętokrzyskich - Łysicę. W 2005 roku został oddany do użytku Zalew Wilkowski - niewielki zbiornik wodny na rzece Lubrzance o funkcjach retencyjnej i rekreacyjnej. Powierzchnia lustra wody zbiornika wynosi 10,4 ha. Zalew jest doskonale zagospodarowany, posiada długą na ponad 200 m plażę. Dookoła zbiornika biegnie ponad 2-kilometrowy, oświetlony, wyłożony kostką brukową deptak. Przy deptaku zlokalizowana została PZU Trasa Zdrowia - zespół urządzeń służących do ćwiczeń. Przy zbiorniku znajduje się parking, plac zabaw oraz altana będąca schronieniem przed deszczem dla licznych spacerowiczów i wędkarzy.

Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe Ziemi Świętego Krzyża

W chwili obecnej w Górach Świętokrzyskich wytyczonych i oznakowanych jest blisko 320 km szlaków. Szlaki turystyczne Gór Świętokrzyskich noszą w większości przypadków imiona ludzi, którzy włożyli ogromny wkład w propagowanie turystyki, krajoznawstwa i uczyli nas wszystkich umiejętności poznawania, szacunku i miłości do naszej małej ojczyzny.

Szlaki turystyczne:

- Gołoszyce – Kuźniaki – Główny Szlak Gór Świętokrzyskich, szlak im. Edmunda Massalskiego - **Główny szlak czerwony 105 km**
- Wał Małacentowski - kapliczka świętego Mikołaja - **Szlak niebieski 16 km**
- Starachowice – Łączna, szlak im. Jerzego Głowackiego - **Szlak zielony 16 km**
- Łągowy - Nowa Słupia - **Szlak zielony 15 km**
- Nowa Słupia - Szczytniak - **Szlak czarny 16 km**
- Wąchock – Cedzyna, szlak im. Edwarda Wołoszyna - **Szlak niebieski 45 km**

www.pttkielce.pl/s,5,Szlaki_pieszze.html

Ścieżki rowerowe:

- Czerwona trasa rowerowa Cedzyna – Nowa Słupia długość 44 km
- „Serce Gór” – trasa zlokalizowana w samym centrum Ziemi Świętego Krzyża, u podnóża Łysej Góry – 20 km
- „Czarujące widoki” – trasa przebiega przez Dolinę Kielecką – Łągową, u podnóża Łysicy - 24 km
- „Żeromszczyzna” – trasa przebiega przez Dolinę Wilkowską – 15 km
- „Dwa Zalewy” – prowadzi tuż obok zalewu w Cedzynie – 24 km
- „Romantyczna Przygoda” – biegnie częściowo po terenie Cisowsko – Orłowińskiego Parku Krajoznawczego – 17 km

www.rowerowe.swietokrzyskie.travel/Trasy-rowerowe

Lotnisko w Masłowie

Funkcjonuje od 1937 r., Posiada sportowy charakter i jest idealnym miejscem dla lotniarzy, parolotniarzy i spadochroniarzy. Do dyspozycji korzystających z lotniska pozostaje oświetlony, asfaltobetonowy 900-metrowy pas startowy oraz trawiasty pas startowy długości 900 metrów. Gospodarzem jest Aeroklub Polski, użytkownikiem zaś – Aeroklub Kielecki. Certyfikowany Ośrodek Szkolenia Lotniczego Aeroklubu Kieleckiego prowadzi szkolenia samolotowe, szybowcowe oraz spadochronowe. Jest miejscem startu i lądowania wielu motolotniarzy, którzy chętnie pokażą Ziemię Świętego Krzyża z lotu ptaka.

Aeroklub Kielecki
ul. Jana Pawła II 9, 26-001 Masłowo
tel./fax: 41 311 07 06 lub 41 311 08 93
e-mail: info@aeroklub.kielce.pl

Zielone Świątokrzyskie

Łysogóry

Łysogóry stanowią najwyższy z masywów w Górach Świętokrzyskich. Tworzą jednocześnie najstarszą geologicznie ich frakcję. Pasma - swoją nazwę wzięło od nieporośniętych lasem terenów górskich - gołoborzy. Odcinające się jasną plamą - co szczególnie widoczne jest zimą, kiedy pokryte są śniegiem - wśród ciemnej toni lasu, wyglądają jak łysina, dały nazwę najwyższej wypiętżonemu pasmu - Łysogóry, oraz dwóm najwyższym jego wierzchołkom - Łysicy i Łysej Górze

Łysica

Łysica to najwyższe wzniesienie w Górach Świętokrzyskich (612 m.n.p.m.). Położona jest w zachodniej

części Pasma Łysogórskiego. Jej wschodnim przedłużeniem jest wzniesienie nazywane Górą Agaty. Na Łysicę prowadzi szlak koloru czerwonego z Kakonina, bądź ze Świętej Katarzyny. Łysica jest jednym z 28 najwyższych szczytów wszystkich pasm górskich naszego kraju, tworzących tzw. Koronę Gór Polskich.

Gołoborza

Gołoborza - a dokładnie miejsca gołe od borów. Tak zwyczajowo przez miejscową ludność zostały nazwane miejsca pozbawione roślinności, gdzie znajdują się rumowiska bloków skalnych. Według jednej z legend są pozostałością istniejącego w przeszłości na Łysej Górze zamku. Inne opowieści wskazują je jako miejsce spotkań czarownic na tzw. sabatach. Faktem jest,

że powstały w okresie zlodowaceń, poprzez wycofanie na północ z terenu Gór Świętokrzyskich lądolodu. Procesy wietrzenia, zamarzania i rozmarzania doprowadziły ostatecznie do powstania skalnego „morza”. Tworzą je kamienie, które powstały ponad 500 mln lat temu, w okresie kambryjskim ery paleozoicznej. To w strukturach tych kamieni ks.prof. Sedlak odnalazł odciski ślady koralowców, niestwierdzonych do dnia dzisiejszego w żadnym miejscu na świecie. Gołoborza kiedyś pokrywały całą północną część Pasma Łysogórskiego i Jeleniowskiego. Sukcesja sprawia, że powoli zarastają a ich powierzchnia zmniejsza się. Stanowią one najstarsze naturalne wychodnie skalne w Górach Świętokrzyskich.

Góra Chełmowa

Chełmowa Góra to niewielkie wyspowe wzniesienie (351m n.p.m). Stanowi izolowany kompleks leśny położony na północny-wschód od głównego pasma Łysogór, w Paśmie Pokrzywiańskim przy ujściu rzeki Słupianki do Pokrzywianki. Drzewostan porastający Górę Chełmową objęto ochroną w 1920 roku, tworząc pierwszy w Górach Świętokrzyskich rezerwat przyrody. Chroniony jest tu gatunek modrzewia, wyodrębniony i opisany przez prof. Mariana Raciborskiego jako Modrzew Polski. Z całą pewnością jest on jedną z osobliwości przyrodniczych Parku. Wygięte jak szabla pnie świadczą o indywidualności wspomnianego gatunku. Oprócz unikatowych okazów ponad 400 letnich drzew, na uwagę zasługuje występowanie ponad 550 mrowisk na stosunkowo małym terenie. Na Górze Chełmowej występuje ogromna ilość gatunków ptaków, z których prym wiodą liczne gatunki dzięciołów.

Diabelski Kamień

Zwany również Wielkim Kamieniem, to wychodnia górnokambryjskich piaszczystych kwarcytowych objęta ochroną od 1954 r. jako pomnik przyrody nieożywionej. Znajduje się na grzbiecie Klonówki, dotrzeć do niego można z Masłowa, jak i z Ameliówki idąc szlakiem czerwonym. Z miejscem tym związane są legendy – według jednej z nich pewnej nocy ogromny kamień miał zostać zrzucony przez Diabła na klasztor świętokrzyski. Kiedy Diabeł był nad Klonówką, w sąsiednich Męcchocicach zapiał kogut, zwiastując świt. Szatan stracił więc swoją moc i upuścił ciężki kamień, który wbił się w szczyt gór. Do dziś można dostrzec na skale ślady czarcich pazurów. Inna legenda podaje, iż jeden z diabłów zabrał z piekła gorący głaz, aby ogrzać nim ukochaną czarownicę. Lecąc z prezentem nad Klonówką usłyszał bicie dzwonów kościoła stojącego na szczycie góry, uciekając wypuścił kamień, który upadł na świątynię. Podobno gdzieś ciągle znajduje się wejście do przywołanego kamieniem kościoła.

Natura 2000

Obszary Natura 2000 to najmłodsza z form ochrony przyrody, wprowadzona we wszystkich państwach członkowskich UE, tworząc Europejską Sieć Ekologiczną. Głównym celem jej utworzenia jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy, jak również ochrona różnorodności biologicznej. Na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego w ramach formy ochrony Natura 2000 utworzono specjalny obszar ochronny siedlisk o nazwie „Łysogóry”, zajmujący powierzchnię 8081,3 ha. Na obszarze tym stwierdzono 7 rodzajów siedlisk oraz łącznie dotychczas 31 gatunków roślin i zwierząt dla których konieczne jest wyznaczenie takiego obszaru.

Stwierdzono tu ok. 800 gatunków roślin naczyniowych, zagrożonych, rzadkich i chronionych. Fauna bezkręgowców reprezentowana jest przez ponad 4000 stwierdzonych gatunków. Wiele z nich to unikatowe relikty lasów pierwotnych, tzw. „gatunki puszczzańskie”.

Parki Krajobrazowe i rezerваты przyrody

Jeleniowski Park Krajobrazowy

Położony we wschodniej części Gór Świętokrzyski. Obejmuje Pasma Jeleniowskie z najwyższymi wzniesieniami – Górą Jeleniowską (535 m n.p.m.), Szczytnikiem (554 m n.p.m.), oraz Górą Witosławską, Wesołówką i Truskolaską. Na południu wkracza w obszar Doliny Kielecko – Łagowskiej, na północy obejmuje Dolinę Słupiańską, fragmenty Pasma Pokrzywiańskiego oraz doliny rzek Dobruchny i Pokrzywianki.

Do osobliwości przyrody nieożywionej należą – gołoborza, zbudowane z piaskowców kwarcytowych wieku kambryjskiego – występujące na zboczach Góry Jeleniowskiej i Szczytnika. Najcenniejsze fragmenty przyrodnicze chronione są w czterech rezerwach – „Szczytniak”, „Małe Gołoborze”, „Góra Jeleniowska” i „Wąwóz w Skalach”.

Sieradowicki Park Krajobrazowy

Sieradowicki Park Krajobrazowy położony jest w północnej części Gór Świętokrzyskich. Leży pomiędzy doliną rzeki Kamiennej na północy i Doliną Bodzentyńską na południu. Od wschodu ograniczają go doliny rzek Świśliny i Pokrzywianki, a od zachodu dolina Kamionki. Park obejmuje zwarty kompleks leśny zwany Lasami Siekierzyńskimi. Osobliwości przyrody, chronione są w 4 rezerwach: „Wykus”, „Kamień Michniowski” i „Góra Sieradowska”. Sieradowicki Park Krajobrazowy

słynie z walorów historycznych. Lasy Siekierzyńskie dawały schronienie powstańcom styczniowym i partyzantom w czasie II wojny światowej. Wiele miejsc przypomina o dawnych wydarzeniach. Jednym z najbardziej znanych jest Wykus – uroczysko leśne, miejsce gdzie obozował i walczył mjr Jan Pivnik - „Ponury”, dowódca grup partyzanckich AK w latach II wojny światowej. Na Wykusie przebywał też mjr Henryk Dobrzański - „Hubal” i walczyły oddziały AL. Nieopodal znajduje się polana, na której obozowali powstańcy styczniowi z 1863r. pod dowództwem gen. Mariana Langiewicza.

Cisowsko – Orłowski Park Krajobrazowy Cisowsko

Orłowski Park Krajobrazowy położony jest w południowej części Gór Świętokrzyskich. Ograniczony jest od północnego zachodu i od północy doliną rzeki Belnianki, od wschodu doliną Łagowicy, od południa doliną Czarnej Staszowskiej i od południowego zachodu doliną Pierzchnianki. Pod względem zróżnicowania roślinności oraz bogactwa flory teren Parku należy do najciekawszych na Ziemi Świętego Krzyża i przewyższa w tym zakresie nawet Świętokrzyski Park Narodowy. Występują tu 54 gatunki roślin objętych ochroną prawną, w tym 44 gatunki podlegające ochronie ścisłej. Osobliwości świata przyrody żywej chronione są w czterech rezerwach przyrody: „Białe Ługi”, „Cisów”, „Słopiec” i „Zamczysko”. Dużą wartością Parku są obiekty zabytkowe świadczące o bogactwie kulturowym regionu.

Swojskie klimaty

Zagroda w Kakoninie

Charakterystyczna świętokrzyska zagroda wybudowana w tym miejscu w 1820 roku, pełni rolę muzealnego punktu etnograficznego. Wnętrze chaty stanowi autentyczne uposażenie średniozamożnej rodziny rolniczej z przełomu XIX i XX wieku. W 2013 roku dobudowano stodołę, wozownię oraz wykonano bramę wjazdową i parking. Obecnie obiekt stanowi siedzibę Spółdzielni Socjalnej „Pod Jodłami”, która oferuje szereg atrakcji dla turystów przemierzających przechodzący tuż obok zagrody czerwony szlak Gór Świętokrzyskich.

Zagroda Czernikiewiczów w Bodzentynie

Przy ul. 3-go maja stoi, charakterystyczna dla małych miasteczek, XIX-wieczna, drewniana zagroda. Kiedyś jej właścicielami była rodzina Czernikiewiczów, jednak w 1971 r. Muzeum Wsi Kieleckiej odkupiło ją od spadkobierców i po remoncie oddało do użytku jako punkt etnograficzny. Zagroda tworzy zamknięty czworobok i składa się z trzyczobowego budynku mieszkalnego i budynków gospodarczych: wozowni, stajni, obory, spichlerza. Można w niej zobaczyć autentyczny XIX-wieczny sprzęt domowy, wykorzystywany do prostych czynności w domu i na polu. Tuż obok skansenu usytuowana jest tablica upamiętniająca 39 mieszkańców Bodzentyna zamordowanych przez hitlerowców podczas pacyfikacji miasta w 1943 r.

Produkty regionalne

Świętokrzyscy Górale szcżą się swymi unikatowymi produktami regionalnymi (lokalnymi), które związane są z miejscowym dziedzictwem, tradycją i kulturą Gór Świętokrzyskich.

Przykładowe produkty regionalne wpisane na listę świętokrzyskiego dziedzictwa kulinarnego:

- Chleb Bodzentyński
- Kwas Burakowy po Wzdolsku
- Miód Napękowski
- Wędliny z Porąbek

www.wrota-swietokrzyskie.pl

Agroturystyka na Ziemi Świętego Krzyża

Każdego roku Ziemia Świętego Krzyża wzbogaca się w nowe gospodarstwa agroturystyczne. Wiele z nich wpisanych jest do sieci dziedzictwa oferując tradycyjne, zdrowe i naturalne produkty. Pobyt w czystym, nieskażonym otoczeniu, przestrzeń, spokój, cisza piękne świętokrzyskie krajobrazy pozwolą każdemu turystyce wspaniale wypocząć na łonie natury.

www.bodzenty.pl
www.sejmik.kielce.pl
www.nowaslupia.pl
www.agrotysogory.pl
www.bieliny.pl

www.gorno.plwww.maslow.pl

Szkoła wrażliwości w Kapkaczach

Gospodarstwo Państwa Ewy i Mariusza Skowerskich jest miejscem gdzie turyści mogą spędzić wspaniałe czas. Warsztaty ceramiczne, warsztaty teatralne i muzyczne, wystawy, happeningi, warsztaty rzemiosła to niektóre atrakcje z bogatej oferty gospodarstwa w Kapkaczach

W 2002 roku projekt „Kapkazy Szkoła Wrażliwości” uzyskał I-sze miejsce w konkursie na Najlepszy Agroturystyczny Produkt Regionalny

Kapkazy - Szkoła Wrażliwości
Kapkazy 10, 26-010 Bodzentyn
tel.: 41 254 82 48,
e-mail: kapkazy@o2.pl, skovera@interia.pl

Rodzinne Świątokrzeskie

Park Miniatur i Rozrywki Sabat w Krajinie

Znajduje się u stóp najwyższego szczytu Gór Świętokrzyskich - Łysicy w miejscowości Krajno-Zagórze. Jest jedynym parkiem w Europie usytuowanym na wzgórzach, dzięki czemu znakomicie widać panoramę całego obiektu, ale i też pasmo naszych najstarszych w Europie gór. Jest to obiekt całoroczny, zimą można skorzystać ze stacji narciarskiej, przy wyciągach znajduje się bardzo dobrze wyposażona Wypożyczalnia Sprzętu Narciarskiego. Latem na turystów czeka - Park Rozrywki i Miniatur na który składa się Aleja Miniatur

Wonderful World

Kino 6D, Park Linowy, Tor Quadowy, Wypożyczalnia Quadów, Plac Zabaw Dla Dzieci z basenami z łódeczkami i kulami „Zorbing” w którym można spędzić z całą rodziną przyjemne i niezapomniane chwile. Sercem ośrodka jest Restauracja „Magia Sabatu”, która ugości pysznymi i regionalnymi daniami .

Park Rozrywki i Miniatur „Sabat Krajno”
Krajno Zagórze 43 c, 26-008 Górnio
tel. 41 312 77 11, 505 505 654, 531 443 322
e-mail: biuro@sabatkrajno.pl

Babyjagowo w Hucie Szklanej

Babyjagowo jest doskonałym obiektem dla wycieczek szkolnych i rodzinnych. Można tu zwiedzić bajkową Chatkę Baby Jagi, odwiedzić Zbója Madeja w jego jaskini, spotkać Jasia i Małgosię, spędzić miło czas na łodzi Vikingów i atrakcyjnym placu zabaw.

Na najodważniejszych czeka przeprawa przez tunel straaaachuuuu. Oczywiście przewodniczkami po obiekcie są przemiłe świętokrzyskie czarownice

www.babyjagowo.pl

Białe szaleństwo

Stacja narciarska Baba Jaga w Bodzentynie

Stacja narciarska umiejscowiona w Bodzentynie na północnym stoku Miejskiej Góry (425 m n.p.m.).

Doskonale przygotowany, oświetlony, stok przyciąga w sezonie zimowym amatorów białego szaleństwa. Na miejscu znajduje się wypożyczalnia sprzętu, duży parking i karczma. Możliwa jest nauka jazdy z instruktorem.

www.nartybodzentyn.pl

Stok narciarski Sabat Krajno

To jedna z atrakcji Parku Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno, całorocznego rodzinnego ośrodka edukacyjno-rozrywkowego. Stacja narciarska posiada najdłuższe w centralnej Polsce trasy zjazdowe. Jest to jedyne miejsce, w którym zjedziesz na nartach pod piramidami oraz przy pięknie oświetlonej wieży Eiffla. Stok narciarski „Sabat” położony jest 425 m n.p.m., nieopodal św. Katarzyny u podnóża Łysicy 612 m. n. p. m. najwyższego wzniesienia w Górach Świętokrzyskich, na północnym zboczu Kraińskiego Grzbietu. Przy stoku wypożyczalnia sprzętu sportowego, parking i karczma.

Krajno Zagórze 43c, 26-008 Górno
tel.: 41 312 77 11

Zdroje zdrowia i urody

Wellness & Spa na Ziemi Świętego Krzyża

Ziemia Świętego Krzyża to nie tylko tradycja i historia, ale także zdrowie i relaks w strefie wellness & SPA w otoczeniu najstarszych w Europie Gór Świętokrzyskich. Turyści mogą skorzystać z obiektów oferujących zabiegi Wellness & SPA, które pozwolą na odnowę ciała, zregenerowanie sił i ukojenie zmysłów w zgodzie z naturą.

Pensjonat „Łysica” Wellness & SPA

Pensjonat Łysica stanowi idealne miejsce przede wszystkim do wypoczynku. Służy temu nowoczesnie i gustownie urządzona część SPA wraz z klimatyczną, przestronną i jasną grotą solną wraz z wydzieloną częścią dla dzieci. Dodatkowo do dyspozycji gości są dwie sauny – fińska i solna. Ofertę uzupełniają basen z atrakcjami wodnymi. Część SPA jest dostępna również dla gości spoza pensjonatu po wcześniejszej rezerwacji telefonicznej. W pensjonacie znajduje się również restauracja.

www.pensjonatlysica.pl

Odyssey ClubHotel Wellness & SPA w Dąbrowie

Odyssey ClubHotel Wellness & SPA jest pięcigwiazdkowym obiektem, położonym w Górach Świętokrzyskich na południowym zboczu Domaniówki. Hotel posiada bogatą ofertę strefy wellness (basen, sauny, łaźnie, sala ćwiczeń, zabiegi SPA). W trosce o zdrowie oraz niezwykle doznania smakowe goście w menu hotelowej restauracji znalazły się dania regionalne, przygotowywane nie tylko na bazie tradycyjnych receptur, ale także według autorskich pomysłów szefa kuchni, opartych jednak na znanych lokalnych składnikach. Restauracja kieruje się ideą promowania rodzimych produktów wśród swoich gości, a regionalna wkładka do karty głównej menu stanowi kulinarną alternatywę dla poszukujących oryginalnych smaków.

Odyssey jest zdobywcą wielu prestiżowych nagród, między innymi najlepszego hotelu i SPA w Polsce w konkursie Best Hotel Award 2013.

www.hotelodyssey.pl

Delegacja wbrew regułom

Noclegi i gastronomia na Ziemi Świętego Krzyża

Ziemia Świętego Krzyża posiada na swoim terenie wygodne i ładnie rozlokowane schroniska młodzieżowe, pensjonaty, hotele. Oferta noclegowo – gastronomiczna spełni oczekiwania nawet najbardziej wymagających turystów.

Restauracja & Hotel Świętokrzyski Dwór

Restauracja & Hotel Świętokrzyski Dwór położona jest w samym sercu Gór Świętokrzyskich. Miejsce to stało się nieodłącznym elementem krajobrazu naszego województwa. Budynek usytuowany jest na zboczu Świętego Krzyża i w całości wykonany jest z bali a dodatkowym elementem uatrakcyjniającym to miejsce jest taras widokowy. W obiekcie mieści się restauracja specjalizująca się w kuchni regionalnej, a w sezonie letnim Goście mogą delektować się posiłkiem na tarasie. Dla dzieci przygotowano plac zabaw. Na miejscu dostępny jest bezpłatny parking monitorowany.

www.swietokrzyskidwor.pl

Jodłowy Dwór

W samym sercu najstarszych w Europie Gór Świętokrzyskich, na skraju słynnej Puszczy Jodłowej i u stóp owianej legendami Łysej Góry - Świętego Krzyża, znajduje się położony najwyżej w województwie świętokrzyskim Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy „Jodłowy Dwór” (509 m n.p.m.).

Sąsiedztwo Świętokrzyskiego Parku Narodowego (50 m) z jego licznymi rezerwatami oraz Klasztoru Świętego Krzyża (2 km) - najstarszego polskiego miejsca kultu, turystyczne szlaki i specyficzny mikroklimat - to wszystko, w połączeniu z dużą odległością od dróg i urzekającymi walorami krajobrazowymi, czyni z nas idealną, przyrodniczą enklawę ciszy i wypoczynku.

jodlowydwor@wp.pl

Karczma Mnicha

Karczma Mnicha to obiekt gastronomiczno-wypoczynkowy położony na wschodnim zboczu Łysej Góry Pasma Świętokrzyskiego w historycznej miejscowości Nowa Słupia. Osada ta w pierwszych wiekach n.e. była silnie związana z ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Położona tuż pomiędzy kamienną figurą św. Emeryka a wejściem do Świętokrzyskiego Parku Narodowego daje możliwość do odpoczynku.

www.karczmannicha.pl

Schronisko „Pod Pielgrzymem”

Obiekt mieści się we wzniesionym w okresie międzywojennym, drewnianym, przeznaczonym na schronisko młodzieżowe budynku. Zlokalizowany jest tuż przy Muzeum Starożytnego Hutnictwa („dymarki świętokrzyskie”) i owianym legendami pielgrzymie, u stóp najczęściej odwiedzanego szczytu Gór Świętokrzyskich - Świętego Krzyża (Łysiec, Łysa Góra) - 595 mnpm.

Nowa Słupia
tel.: 41 31 77 016

Centrum Wypoczynku „Gołoborze” w Rudkach

Zlokalizowane w centrum Gór Świętokrzyskich z pięknym widokiem na Górę Świętego Krzyża, jest ośrodkiem wypoczynkowym z krytym basenem. Obiekt dysponuje 53 pokojami.

Organizujemy wypoczynek dla dzieci - kolonie, obozy sportowe, taneczne, wycieczki szkolne. Posiadamy zaplecze rekreacyjno-sportowe (kryta pływalnia, sauna, kort tenisowy, boiska, sale taneczne z lustrami, konferencyjne z wyposażeniem i klimatyzacją, krąg ogniskowy, plac zabaw, bilard, piłkarzyki, cymbergajl).

Dla dorosłych oferujemy: wczasy odchudzające, rodzinne, dla seniora, turnusy rehabilitacyjne, święteczne, długie weekendy, szkolenia, konferencje.

Posiadamy zaplecze rehabilitacyjne (fotele masujące, platforma wibracyjna, laser, pole magnetyczne, lampa sollux, ultradźwięki, masaż ręczny i wibracyjny, UGUL, aqua aerobic, ćwiczenia z trenerem personalnym)

www.goloborze.pl

Lokalna Organizacja Turystyczna
„Partnerstwo Ziemi Świętego Krzyża”
ul. Rynek 15, 26-006 Nowa Słupia
tel.: 41 31 77 604, 507 803 986
e-mail: ziemiaswietegokrzyza@wp.pl
www.ziemiaswietegokrzyza.pl
Facebook: Lokalna Organizacja Turystyczna „Partnerstwo Ziemi Świętego Krzyża”

Punkt Informacji Turystycznej w Nowej Słupi
ul. Świętokrzyska 18 26-006 Nowa Słupia
tel.: 41 31 77 626, 41 3178 760

Punkt Informacji Turystycznej w Bielinach
ul. Partyzantów 3
tel.: 41 26 08 152
e-mail: it@bieliny.pl

Punkt Informacji Turystycznej w Bodzentynie
Rynek Górny 11
tel.: 693 690 333
e-mail: pit-bodzentyn@wp.pl

Punkt Informacji Turystycznej
Centrum Edukacyjne „Szkłany Dom” w Ciekotach
Ciekoty 76, 26-001 Masłów
tel.: 41 311 21 28
e-mail: it@maslow.pl

Urząd Miasta i Gminy Bodzentyn
ul. Suchedniowska 3, 26-010 Bodzentyn
tel.: 41 31 15 010
www.bodzentyn.pl

Urząd Gminy Nowa Słupia
ul. Rynek 15, 26-006 Nowa Słupia
tel.: 41 31 78 700
www.nowaslupia.pl

Urząd Gminy Bieliny
ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny
tel. 41 302 50 94
www.bieliny.pl

Urząd Gminy Górnio
Górnio 169, 26-008 Górnio
tel.: 41 30 23 018
www.gorno.pl

Urząd Gminy Masłów
ul. Spokojna 2, 26-001 Masłów
tel.: 41 31 10 060
www.maslow.pl

www.swietokrzyskie.travel

- Kościół
- Muzeum
- Dwór
- Zamek
- Osada
- Obiekty zabytkowe
- Rezerwat przyrody
- Góry
- Krzyże

Wydawca:

Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego
ul. Ściegiennego 2/32, 25-033 Kielce, tel. 41 361 80 57
e-mail rot@swietokrzyskie.travel, www.rot.swietokrzyskie.travel

Opracowanie tekstów:

Piotr Sepiolo

Autorzy fotografii:

A. Drzewiecka, A. Benicewicz-Miazga, K. Pęczalski, P. Niziołek, A.M. Bielecka, M. Władyszewska, A.Łypacz,
P.Sepiolo, K.Szczygieł, A.Śmiełek oraz archiwum LOT „Partnerstwo Ziemi Świętego Krzyża”, ROT WŚ

Redakcja tekstu i korekta:

Agata Kulczycka

Opracowanie graficzne:

Magdalena Nowak-Harko; Eureka Plus Agencja Reklamy

Skład i przygotowanie do druku:

Eureka Plus Agencja Reklamy, ul. 3 Maja 11, 35-030 Rzeszów

Realizacja wydawnicza Eureka Plus Agencja Reklamy, 2015

ISBN 978-83-64233-XX-X

Eureka Plus

Projekt "Turystyczna promocja regionu świętokrzyskiego poprzez produkcje audiowizualne, PR, reklamy oraz inne nowoczesne instrumenty i narzędzia" współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

...dla rozwoju Województwa Świętokrzyskiego...

